

Jako každý rok proběhl i na počátku roku 2022 OTTA Soutěže zaměřený na rekapitulaci architektonických soutěží uskutečněných v roce 2021, debatu k nim a získání zpětné vazby. Vzhledem k pandemii bylo setkání převážně on line. Úvodní slovo přednesl a setkání moderoval Petr Lešek.

Shrnutí loňského roku v datech provedl ve své prezentaci Tomáš Zdvihal. Loni bylo vyhlášeno 50 soutěží s regulérností, což je třetí nejvyšší počet v historii ČKA. Více bylo v roce 2016 – 57 a v roce 2020 – 51. Roste podíl soutěží s předkvalifikací (užší, soutěžní dialogy a vyzvané), kterých bylo 46%. Otevřené soutěže tvořily 54%. Důležitá skutečnost je, že významně vrostl podíl soutěží z uplynulých let, kde byla následně uzavřena smlouva. Z let 2016-2019 to je zatím u 80% soutěží. 69% soutěží z let 2011-2020 je pak již realizováno, nebo v procesu. Tomáš Zdvihal představil konkrétní příklady těchto soutěží.

Igor Kovačević krátce referoval z Evropské rady architektů, kde je členem Pracovní skupiny Public Procurement and Design Contest v níž vystřídal Michala Fišera.

Milan Svoboda se představil ve své nové roli jako trvalý konzultant architektonických soutěží za ČKA s částečným úvazkem jeden den v týdnu. Upraví se tak dosavadní praxe, kdy se věnoval každé soutěži jeden konzultant a jeden supervizor z členů PS Soutěže. Jedním z této dvojice bude vždy Milan Svoboda.

David Mateáško jako městský architekt v Kolíně a Čáslavi představil, jak tato města přistupují k výběrům zpracovatelů projektů s preferencí architektonické soutěže.

Petr Lešek v závěru úvodních prezentací představil novou Soutěžní přehlídku realizací z architektonických soutěží „DESET“, která má poskytnout zpětnou vazbu z realizací z let 1992-2015 a zhodnotit jak obstály v čase.

Dále přednesl aktuality k architektonickým soutěžím navazující na již uvedené. Probíhá aktualizace Politiky architektury a stavební kultury ČR, která platila v letech 2015-2020 a má být na nové období aktualizována do října 2022. Zda to bude úspěšnější nástroj, než tomu dosud bylo záleží i na zájmu architektů o ní dále informovat a používat ji jako referenční text. Zmiňuje též důležitost architektonických soutěží. K Valné hromadě v dubnu bude spuštěn i nový web ČKA, kde bude nově mapa architektonických soutěží a možnost třídit výsledky z nich podle kategorií. Dotační titul na podporu architektonických soutěží, který po 3 letech příprav fungoval jeden rok, bohužel je už druhým rokem bez finančních prostředků, neboť vláda v demisi alokaci financí zrušila. Od 1.1.2021 platí při zadávání veřejných zakázek požadavek na environmentální a sociální zodpovědnost a podporu inovací. ČKA prezentuje architektonické soutěže jako nástroj výběru zpracovatelů projektů, který tyto požadavky naplňuje.

Základní prezentace Petra Leška a prezentace Tomáše Zdvihala a Davida Mateáška jsou na webu ČKA.

Následnou debatu uvedl Petr Lešek poznámkami k soutěžím zaslánými organizátory z Pěstuj Prostor. Ti zmiňují stále přetrvávající problémy. Neznalost zadavatelů, kde by kromě zapojení konzultanta ČKA pomohla i pomoc případných oblastních či krajských architektů. Podcenění přípravy soutěže a speciálně zadání. Stálé výhrady k finanční náročnosti soutěží, což řeší ČKA možností regulérnosti s výhradou při odůvodněných nižších částkách na ceny a odměny. Dotace MMR bohužel nemá přidělené finanční prostředky. Byla zmíněna také problematika stanovování předpokládaných investičních nákladů ze strany zadavatelů, u nichž stále přetrvávají tendence k podcenění investic (například z politických důvodů), což vede následně k problémům či sporům

Při nevhodném plánování projektové přípravy se z architektonické soutěže může stát dodatečná časová překážka v řádu týdnů v harmonogramu zejména ve vztahu k dotačním titulům, kdy zadavatelé připravují projekty v krátkém čase až v reakci na (často pozdě) vypisované konkrétní dotační tituly.

V debatě pak vystoupili zejména Kamila Kulhánková z advokátní kanceláře HAVEL & PARTNERS, Mirek Vodák z CBArchitektura, oba jako zkušení organizátoři architektonických soutěží. David Hlouch jako místopředseda ČKA a starosta obce Tehov, Mirko Lev jako předseda PS Soutěže a ostatní prezentující.

Debatovalo se, zda je trend zvyšování počtu užších soutěží problematický. Všichni si jsou vědomi toho, že je důležité zachovat pestrost druhů soutěží, neboť přinášejí specifické výhody. Padla zmínka i o dálnějších kombinovaných soutěžích, které v současnosti nejsou příliš využívány, i když jsou možné.

Padla otázka, zda nepodporovat vedení paralelních zadání jako regulérních soutěží. Zde je na zadavateli a organizátorovi, zda mají o doložku regulérnosti zájem. Rozdíly se zdají často minimální.

Probíral se optimální počet AS v ČR vzhledem k několikaleté výši okolo 50 ročně. Stále se jedná o marginální způsob zejména vůči objemu veřejných stavebních investic. Zde padlo důležité upozornění, že zatímco zejména obce a malá města si již AS osvojili a používají je, velcí veřejní zadavatelé je používají minimálně, a přitom administrují velké investiční akce. V Belgii se například 50% veřejných projektů na stavební akce soutěží kvalitativním výběrem. U státních organizací je problém s rigidním výkladem povinnosti řádného hospodáře, která je vede k preferenci nejnižší nabídkové ceny bez ohledu na vliv projektu na následnou výši investice. Návodné ustanovení zákona o zadávání veřejných zakázek zakazující u projekčních prací výběr jen podle ceny potřebuje propagaci, aby byl zřejmý jeho smysl a výhoda.

Probíraly se zkušenosti s alternativními způsoby kvalitativního výběru, kdy jedinými možnostmi jsou posuzování portfolií, motivační texty, bodování úspěšnosti v AS a pohovory.

Byla zmíněna nevyužitá možnost zřizování architektů areálů (nemocnic, univerzit,...) po vzoru městských architektů.

Padla i kritika do vlastních řad. Neúspěšní architekti se po soutěžích odvolávají na formálních otázkách, což vede ke zpříšňování a komplikování soutěžních podmínek. To je velký rozdíl třeba oproti praxi v Rakousku, kde je velká důvěra vůči odborníkům v porotách. Všichni plédují za jednodušší požadavky na odevzdávání. Konzultanti či organizátoři doporučují jednodušší a méně rozsáhlé požadavky a jako příklad dobré praxe uvádějí například sousední Rakousko, kde jsou u rutinních soutěží na běžnou investiční výstavbu požadavky na odevzdání často omezeny v grafické části pouze na situaci, půdorysy, řezy a pohledy. Bohužel zkušenost konzultantů za ČKA je taková, že velké rozsahy odevzdání s velkým počtem realistických vizualizací jsou zadavateli vyžadovány.

Velké výhrady jsou ke komplikovanému českému elektronickému systému administrace veřejných zakázek, který je pro architektky v malých kancelářích obtížně obtížně zvládnutelný. Ideálem by byl jeden systém např. FEN. Situace se řeší přenesením maxima informací na fyzický panel.

Jako důležitý moment bylo zmíněno, že s vyšším počtem architektonických soutěží dojde i k rychlejšímu tempu narovnání trhu projekčních prací, který je stále velmi netransparentní a nepřehledný.

Padla obvyklá výzva k pečlivosti architektů v porotách, ale i upozornění o jejich zásadní roli na straně zadavatele, kde mohou vystupovat i negativně vůči soutěžím a potřebě kvalitních projektů.

Debate byla ukončena konstatováním důležitosti osobního příkladu a nutností společenské angažovanosti architektů, kteří musí přispět k řešení oblasti, ve které jsou odborníky a kterou považují za důležitou. Nikdo jiný to za ně neudělá.